ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1-3/22/2618

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni jurist Elve Adamson
Otsuse tegemise aeg ja koht	15.12.2022 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	02.11.2022 (registreeritud inspektsioonis 03.11.2022)
Teabevaldaja	MTÜ Eesti Esitajate Liit aadress: Paldiski mnt 96a, 13522 Tallinn e-posti aadress: eel@eel.ee
Vaide esitaja	MTÜ Urban Style aadress: Filtri tee 1, 10132 Tallinn e-posti aadress: xxxx@xxxxxxxx.ee

RESOLUTSIOON:
Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

1)jätta vaie rahuldamata taotluse punktide 2.1 ja 2.2 osas kuna tegemist ei ole teabenõudega, vaid tegemist on selgitustaotlusega, mille üle inspektsioon järelevalvet ei teosta;
2) jätta vaie rahuldamata taotluse punkti 2.3 osas kuna MTÜ Eesti Esitajate Liit ei ole küsitud teabe osas teabevaldajaks avaliku teabe seaduse mõistes;
3) jätta vaie rahuldamata taotluse punkti 2.4 osas kuna vastav teave on ära toodud käesolevas vaideotsuses MTÜ Eesti Esitajate Liidu selgituste osas;
2) teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.

VAIDLUSTAMISVIIDE:
Kui Andmekaitse Inspektsioon jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda teabevaldaja vastu halduskohtusse (AvTS § 46 (2)). Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni vastu halduskohtusse, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

FAKTILISED ASJAOLUD:
1. 12.09.2022 esitas vaide esitaja MTÜ-le Eesti Esitajate Liit pöördumise, mis oli pealkirjastatud teabenõudena ning milles vaide esitaja esitas nii küsimusi, mis eeldas selgituste andmist, kui ka soovis dokumendi koopiat
2. 03.10.2022 vastas MTÜ Eest Esitajate Liit vaide esitaja pöördumisele ning selgitas, et MTÜ Eesti Esitajate Liit ei täida avalikke ülesandeid ning neil ei ole kohustust

Konkurentsiametiga hindu kooskõlastada. Samuti selgitas MTÜ Eesti Esitajate Liit vaide esitajale, millest lähtutakse tasude suuruse määramisel ning tõi näiteid tasu määradest kuid juhatuse otsust, millega tasu määrad on kinnitatud vaide esitajale ei väljastatud. Lisaks märkis MTÜ Eesti Esitajate Liit oma vastuses vaide esitajale, et õiguste omajatele kogutud ja makstud tasud ning arvestatud vahendustasud on kajastatud majandusaasta aruannetes ja need avalikult kättesaadavad.

3. Vaide esitajat eeltoodu ei rahuldanud ning ta leidis, et teabenõue on jäetud olulises osas täitamata ning esitas vaide.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

TAOTLUSED

1.Rahuldada Mittetulundusühingu Urban Style vaie.

2.Teha Mittetulundusühingule Eesti Esitajate Liit ettekirjutus Mittetulundusühingu Urban Style 12.09.2022 teabenõude viivitamatuks täitmiseks, s.o kohustada Mittetulundusühingut Eesti Esitajate Liit esitama alljärgnev teave:

2.1 teave valdkondlike litsentsitasude määrade kujunemise kohta;

2.2 teave litsentsitasude määra kujunemise asjaolude kohta valdkonnas „tantsukoolid“;

2.3 otsus(ed), millega on kehtestatud valdkondlikud litsentsitasumäärad;

2.4 teave viimase viie aasta jooksul Mittetulundusühingule Eesti Esitajate Liit laekunud litsentsitasude ning teoste esitajatele ja fonogrammitootjatele tehtud edasimaksete kohta.

ASJAOLUD

*12.09.2022 esitas Mittetulundusühing Urban Style (vaide esitaja) Eesti Esitajate Liidule (EEL) teabenõude, milles soovis saada informatsiooni litsentsitasu määrade kehtestamise ning viimase viie aasta jooksul laekunud litsentsitasude ja edasimaksete kohta (teabenõue, lisa **i**).*

1. *03.10.2022 edastas EEL vastuse Urban Style teabenõudele (**vastus, lisa ii**). EEL on vastuses selgitanud, et litsentsitasu arvestamise põhimõtted ei ole aja jooksul muutunud ning spordi valdkonnas (sh tantsutreeningute puhul) võetakse tasu määrade kehtestamisel arvesse saali suurust, treeningtundide arvu kalendrikuus, teiste spordiklubide puhul rakendatud tasusid ning mh muusika osatähtsust kasutaja ettevõtluses.[1] Lisaks tuleneb EEL-i vastusest, et EEL ei ole Konkurentsiametiga litsentsitasu määrasid kooskõlastanud, kuivõrd EEL on vastuses seisukohal, et sellist kooskõlastamiskohustus tal ei ole.*

2. *Vaide esitaja on seisukohal, et EEL on õigusvastaselt jätnud teabenõude täitmata osas, milles vaide esitaja palus:*

    i. *edastada teave selle kohta kuidas üldiselt on kujunenud valdkondlikud litsentsitasu määrad;*

    ii. *edastada teave asjaolude kohta, millest lähtuvalt on määratud litsentsitasud valdkonnas „tantsukoolid“;*

    iii. *edastada otsus(ed), millega on valdkondlikud litsentsitasumäärad kehtestatud;*

    iv. *esitada teave selle kohta, kui palju on viimase viie aasta jooksul litsentsitasusid laekunud ning kui suures osas on tehtud edasimakseid teoste esitajatele ja fonogrammitootjatele.*

3. *Vaide esitaja taotleb seetõttu EEL-ile ettekirjutuse tegemist, millega kohustada EEL-i teabenõuet täitma.*

[1] EEL viitab vastuses tsiviilasjale nr 2-12-4019, milles Harju Maakohus selgitas, et vastavas tsiviilasjas lähtus EEL alates 2006. aastast teiste spordiklubide puhul rakendatud tasudest, saali suurusest ja treeningtundide arvust kalendrikuus.

4. *Vaidlustatud vastus toimetati vaide esitajale kätte 03.10.2022. Vaie on esitatud tähtaegselt.*

VAIDE PÕHJENDUSED

(I) Vaide esitaja teabenõue on jäetud olulises osas täitmata

5. *EEL on vastuses selgitanud, et tasu arvestamise põhimõtted ja tasu suurus ei ole muutunud. Samuti on märgitud, et tasu suuruse määramisel on lähtutud muuhulgas muusika tähtsusest ettevõtluses, s.o kas see on vajalik või mitte.*

6. *Vaide esitaja märgib, et asjaolu, kas tasumäärad on muutunud või mitte, ei oma taotletava teabe osas tähtsust. Vaide esitaja ühene soov oli saada teavet selle kohta, kuidas on valdkondlikud litsentsitasud kujunenud ning millest lähtuvalt on määratud litsentsitasu valdkonnas „tantsukoolid." EEL-i vastusega sead teavet ei ole esitatud. Vastusega ei ole esitatud teavet selle kohta, millest kujuneb nö baastasu, millest omakorda arvutatakse tasu suurus valdkonniti. Samuti ei ole arusaadav, miks on osalt tasu arvestuse aluseks pinnasuurus, osalt tegevuste arv kuus jne.*

7. *Vaide esitaja teabenõue on täielikult täitmata osas, milles vaide esitaja soovis tutvuda otsustega, millega on tasu määrad kehtestatud. EEL ei ole soostunud isegi mitte selgitama, milliste otsustega on vastavad tasumäärad kehtestatud. Samuti on vaide esitaja teabenõue täitmata osas, milles vaide esitaja soovis teavet laekunud tasude ja edasimaksete kohta.*

(II) Vaide esitaja õigustatud huvi informatsiooni saamiseks

8. *Vaide esitaja soovib saada informatsiooni litsentsitasu määrade kehtestamise ning viimase viie aasta jooksul laekunud litsentsitasude ja edasimaksete kohta. Vaide esitaja on seisukohal, et EEL täidab Euroopa Liidu õigusest tulenevat liikmesriigile pandud kohustust tagada esitajatele õiglase tasu maksmine, määrates ainuisikuliselt selle, milline on õiglase tasu suurus, mida teoste esitajatel ja fonogrammitootjatel on AutÕS § 72 lg-st 1 tulenevalt õigus saada. Vaide esitaja on seisukohal, et informatsioon litsentsitasu määrade kehtestamise kohta peab olema avalik ja läbipaistev, kuivõrd vastasel juhul võib kollektiivse esindamise organisatsioon kui turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja oma seisundit kuritarvitada.*[2]

9. *Euroopa Kohus on leidnud, et kollektiivse esindamise organisatsiooni poolt litsentsitasude erinev kehtestamine võib olla turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, kui ta rakendab ettevõtjatele erinevaid tingimusi võrdväärsete tehingute puhul, pannes nad sellega ebasoodsasse konkurentsiolukorda, välja arvatud juhul, kui selline tegevus on objektiivselt õigustatud.*[3] *AutÕS § 79[11] lg-st 1 tulenevalt peavad litsentsilepingu sõlmimise tingimused põhinema objektiivsetel, võrdsetel ja ühtsetel alustel.*[4]

10. *Seega selleks, et vältida turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, peaks üldsusele olema teada, kuidas on litsentsitasu määrad kujunenud. KonkS §-st 18[1] tulenevalt peaks samuti olema avalik info laekunud litsentsitasude ning edasimaksete kohta. EEL-ile laekuva tasu ja edasimaksete avalikustamine peaks võimaldama hinnata seda, kas tasu, mida EEL saab AutÕS §-s 72 lg-s 1 sätestatud õiguse teostamise eest on mõistlikus vastavuses osutatava „teenuse" kuludega.*

11. *Eeltoodust tulenevalt on vaide esitajal õigustatud huvi saada informatsiooni litsentsitasu määrade kehtestamise ning viimase viie aasta jooksul laekunud litsentsitasude ja edasimaksete kohta. AvTS § 3 lg 1 tähenduses on tegemist avaliku teabega, mis on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites.*

12. *EEL-i tegevus ei piirdu praegusel juhul mitte üksnes teoste esitajate abistamises tasu kogumisel, vaid EEL määrab ainuisikuliselt, milline on nn õiglase tasu suurus, mille tagamise kohustus on pandud Euroopa Liidu õigusest tulenevalt liikmesriikidele. Kuivõrd EEL-il on praktikas*

[2] Kollektiive esindamise organisatsioonid on turgu valitsevat seisundit omavateks ettevõtjateks. Loe selle kohta täpsemalt. M. Haamer. Järelevalve kollektiivse esindamise organisatsioonide litsentsitasude üle. Tartu, 2016. Internetis: https://core.ac.uk/download/pdf/79114345.pdf.
[3] EKo C-52/07, Kanal 5 ja TV 4, p 48.
[4] RKTKo 17.06.2021, 2-16-17491, p 18.1.

ulatuslik otsustusõigus litsentsitasu suuruse üle otsustamiseks, siis on tema tegevus õiglase tasu määramisel käsitatav avaliku ülesande täitmisena.

(III) Teabenõude täitmisest keeldumise õigusvastasus

13. *AvTS § 4 lg 1 kohaselt on demokraatliku riigikorralduse tagamiseks ning avaliku huvi ja igaühe õiguste, vabaduste ja kohustuste täitmise võimaldamiseks teabevaldajad kohustatud tagama juurdepääsu nende valduses olevale teabele seaduses sätestatud tingimustel ja korras.*

14. *Vaide esitaja ei nõustu EEL-i seisukohaga, mille kohaselt EEL ei ole isik, kelle suhtes kehtivad AvTS-i nõuded, millest tulenevalt sai EEL jätta teabenõude osaliselt täitmata ning osaliselt täita seda viivitusega.[5] Vaide esitaja on seisukohal, et EEL täidab avalikku ülesannet ning AvTS § 4 lg-st 1 tulenevalt oli EEL kui teabevaldaja kohustatud tagama juurdepääsu tema valduses olevale teabele AvTS-is sätestatud tingimustel ja korras.*

15. *Riigikohus on selgitanud, et avaliku ülesande täitmisega saab mh tegemist olla siis, kui avaliku võimu kandja on eraisiku kaasanud haldusülesande vahetusse täitmisse, jättes eraisikule seejuures ulatusliku otsustusõiguse, mistõttu eraisiku tegevus ei ole pelgalt abistav.[6] Praegusel juhul ei ole EEL-i tegevus pelgalt teose esitajaid ja fonogrammitootjaid abistav tasu kogumisel, vaid EEL määrab ainuisikuliselt selle, milline on nn õiglase tasu suurus, mida esitajatel on AutÕS §-st 72 tulenevalt õigus saada. Sellises olukorras, kus EEL-il on praktikas ulatuslik otsustusõigus õiglase litsentsitasu suuruse üle otsustamiseks, on EEL-i tegevus õiglase tasu määramisel käsitatav avaliku ülesande täitmisena.*

16. *Seejuures võrdsustatakse AvTS § 5 lg 3 p 1 järgi teabevaldajaga ettevõtja, kes omab eri- või ainuõigust või loomulikku monopoli – teabe osas, mis puudutab kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi. EEL on monopoolses seisundis olev isik, kuivõrd EEL määrab ainuisikuliselt kindlaks litsentsitasu määra suuruse, s.o litsentsilepingu sõlmimise tingimuse. Tuginedes Konkurentsiameti otsusele on EEL seejuures ise väitnud, et ta võib omada turgu valitsevat seisundit. Vaide esitaja leiab, et turgu valitsev seisund on saanud EEL-il tekkida üksnes läbi eri- või ainuõiguse omamise või loomuliku monopoli seisundi. Seega sõltumata sellest, kas EEL täidab avalikku ülesannet, on tal kohustus teavet avaldada tulenevalt tema monopoolsest seisundist turul.*

17. *Eeltoodust tulenevalt ei saanud EEL jätta vaide esitaja teabenõuet täitmata. EEL oleks oma vastuskirjas pidanud temalt nõutud teabe edastama vaide esitajale ning seda seaduses sätestatud viie päevast tähtaega järgides. AvTS § 18 lg 1 kohaselt tuleb teabenõue täita viivituseta, kuid mitte hiljem kui viie tööpäeva jooksul. Vaide esitaja esitas teabenõude 12.09.2022 ning EEL edastas sellele vastuse alles 03.10.2022. Seega on EEL vastavat kohustust rikkunud. Isegi kui EEL-i keeldumine oleks õigustatud, millega vaide esitaja ei nõustu, siis oleks ka sellisel juhul EEL pidanud tegema teabenõude täitmisest keeldumise koos põhjendustega teatavaks viie tööpäeva jooksul tulenevalt AvTS § 23 lg-st 3.*

18. *Eeltoodust tulenevalt on EEL teabenõude täitmisest põhjendamatult keeldunud ning EEL oleks pidanud edastama vaide esitajale kogu teabenõudes nõutava teabe.*

(IV) Nõue ettekirjutuse tegemiseks

19. *AvTS § 51 lg 1 kohaselt võib Andmekaitse Inspektsioon teha teabevaldajale ettekirjutuse seadusliku olukorra taastamiseks, mh kui ta leiab, et teabevaldaja on ebaseaduslikult keeldunud teabenõude täitmisest (p 1), ei ole teabenõudele vastanud ettenähtud tähtajal (p 2) või ei ole teabenõuet täitnud ja menetlenud nõuetekohaselt (p-d 3, 4). AvTS § 44 p 1 ja § 46 kohaselt võib isik, kelle õigusi on rikutud, pöörduda vaidega Andmekaitse Inspektsiooni poole.*

20. *Eeltoodust tulenevalt palume vaie rahuldada ning teha EEL-ile ettekirjutus teabenõude täitmiseks.*

[5] Mittetulundusühingu Eesti Esitajate Liit vastus, lk 1.
[6] RKHKo 3-3-1-19-14, p 13.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Andmekaitse Inspektsioon palus oma 21.11.2022.a. kirjas nr 2.1-3/22/2618 MTÜ-lt Eesti Esitajate Liit (edaspidi EEL) vastuseid järgmistele küsimustele:
1. Kas litsentsitasude kogumise ülesanne tuleneb EEL-ile seadusest? Kui, siis millisest?
2. Kui ei tule seadusest, siis kas EEL on litsentsitasude korjamiseks ja esitajate esindamiseks sõlminud mõne riigiasutusega lepingu või on vastav kohustus pandud mõne riigiasutuse poolt haldusaktiga?
3. Kas EEL peab ennast monopoolseses seisundis olevaks ettevõtteks või kas Konkurentsiamet on selles osas andnud oma hinnangu?
4. Kas eelpool toodud punktidele i ja ii vastamiseks on võimalik teha mingist dokumendist väljavõtteid või edastada koopia või eeldab see selgituste andmist?
5. Vastusest vaide esitajale nähtub, et litsentsitasu määrad on enamikes valdkondades kehtestatud 2006. aastal juhatuse otsusega. Kas ja kus on otsus(ed) avalikud ning miks ei juhatatud vaide esitajat avalikustatud teabe juurde või ei edastatud vastavaid otsuseid?
6. Kas punktile iv vastamiseks on vajadusel võimalik teha mingist infosüsteemist programmist väljavõte või tuleb erinevatest aastaaruannetest hakata andmeid koguma (majandusaasta aruannetes ei ole andmeid ka vaide esitaja poolt soovitud detailsuses)?

Käesolevaga soovib EEL anda omapoolsed vastused eelpool toodud küsimustele:

1. EEL juhindub oma tegevuses eelkõige mittetulundusühingute seaduses (MTÜS), loovisikute ja loomeliitude seadusest (LLS) ja autoriõiguse seadusest (AutÕS). EEL on eraõiguslik juriidiline isik, kes on asutatud oma liikmete, teose esitajate, huvides. EEL-il on õigus, vastavalt liikmetega sõlmitud liikmelepingutele ja välisühingutega sõlmitud esinduslepingutele koguda õiguste omajatele AutÕS-ist sätestatud õiguste kasutamise eest tasu. Seega vastav kohustus, koguda õiguste omajatele tasu, tuleneb EEL-i põhikirjast ja õiguste omajatega sõlmitud lepingutest, mitte seadusest. Sisuliselt on EEL-i puhul tegemist esindusorganisatsiooniga, kes teostab oma liikmete õigusi, näiteks AutÕS §-is 72 sätestatud tasu saamise õiguse puhul, kuid AutÕS-ist ei tulene piirangut, et esitajad ei võiks vastavat õigust teostada iseseisvalt.

2. EEL ei ole sõlminud mitte ühegi riigiasutusega lepingut mille sisuks oleks litsentsitasude kogumise kohustuse täitmine või esitajate esindamine autoriõigusega kaasnevate õiguste valdkonnas. Samuti ei ole vastavat kohustust pandud mõne riigiasutuse poolt haldusaktiga.

3. Vastavalt põhikirjale[7] on ühingu eesmärgiks esitajate õiguste ühine teostamine ning loominguliste ja majanduslike huvide tagamine ja loometegevuse toetamine Eesti Vabariigis ja välisriikides. EEL tegutseb loomeliiduna ja on üks 17-st Eestis tegutsevast loomeliidust. Lisaks EEL-ile tegutsevad helikunsti valdkonnas veel Eesti Interpreetide Liit ja Eesti Heliloojate Liit, esitajate valdkonnas tegutseb ka Eesti Näitlejate Liit. Arvestades organisatsioonide paljusust peaks olema väljaspool mõistliku kahtlust, et EEL ei tegutse loomeliiduna nagu monopoolses seisundis olev ettevõte.

Teine oluline valdkond EEL-i tegevuses on teose esitajate õiguste teostamine, kuid EEL ei pea ennast esitajate õiguste teostamisel monopoolseks ettevõtteks. AutÕS-i järgi ei ole autori- ja autoriõigusega kaasnevate õiguste teostamiseks vajalik saada valdkonna eest vastutavalt Justiitsministeeriumilt mingit eelnevat luba või nõusolekut. Samuti võivad AutÕS-i järgi Eestis õigusi teostada sõltumatu esindamise üksused (st. organisatsioonid, kes oma ainsa või peamise eesmärgina teostavad rohkem kui ühe õiguste omaja õigusi nende õiguste omajate kollektiivse kasu huvides), nii kohalikud kui välismaised. Seega AutÕS ei sea õiguste teostamise osas piiranguid, kuid seaduses on tingimus, et kollektiivse esindamise organisatsioon peaks olema mittetulundusühing. Samuti ei sea AutÕS piiranguid, et AutÕS §-is 72 sätestatud teose esitaja

[7] EEL põhikirja punkt 1.5.1 http://www.eel.ee/et/eel/pohikiri/

ja fonogrammitootja tasu saamise õigust ei võiks õiguste omaja teostada iseseisvalt. Sisuliselt võib iga esitaja, kelle kaubanduslikul eesmärgil avaldatud fonogrammile salvestatud muusikat kasutatakse üldsusele suunamiseks, vastavad tingimused kasutajaga ka ise kokku leppida (juhul, kui ta ei ole oma õiguste teostamist mingile kolmandale isikule üle andnud või loovutanud).

Muusika esitajate valdkonnas teostab lisaks EEL-ile ka Eesti Interpreetide Liit oma põhikirja järgi oma liikmete autoriõigusega kaasnevaid õigusi.[8] Teose esitajateks AutÕS mõttes on ka näitlejad. Näitlejate esindusorganisatsioon Eesti Näitlejate Liit kogub ja jaotab oma liikmete õiguste kasutamise eest tasu.[9] EEL-i kohalike liikmete arv on üle 1800, lisaks esindab EEL Eestis rohkem kui 350.000 välismaise õiguste omaja huve. Samas isikute arv, kes on muusikat esitajana salvestanud ja üldsusele kättesaadavaks teinud on hinnanguliselt vähemalt 20 korda suurem.[10] EEL esindab teatavat osa maailmas tegutsevatest esitajatest ja nende poolt esitatud looming võib olla kuulajate hulgas populaarne, tulenevalt esituste kõrgest tasemest ja salvestamisse tehtud investeeringutest, kuid need moodustavad siiski vaid teatava osa maailmas avaldatud muusikast. Osadel andmetel avaldatakse Spotify's igal päeval üle 100.000 fonogrammi, samas EEL tegeleb aastas umbes 500.000 fonogrammi kasutamise korraga. Seega Eestis kättesaadav muusika, võrreldes muusikaga, mille salvestamisel on osalenud EEL-i poolt esindatavad õiguste omajad, on märkimisväärselt suurem. Konkurentsiamet ei ole andud EEL-i tegevusele hinnangut, mille kohaselt oleks EEL monopoolses seisundis olev ettevõtja.

4. Fonogrammi kasutamise tasu määrade väljatöötamisega alustati juba 2002. aastal. Loodi töögrupp, kes kaardistas fonogrammide kasutamise valdkonnad ja töötas välja ettepanekud erinevate valdkondade tasu arvestuste aluste ja tasu määrade osas. Seejuures kaasas EEL sellesse tegevusse rahvusvahelisi eksperte, kellel oli pikaajaline kogemus autoriõigusega kaasnevate õiguste teostamisel (Soomest, Rootsist, Taanist, Hollandist). Samuti saime asjakohast teavet teose esitajaid ülemaailmselt esindavalt organisatsioonilt SCAPR. Töögrupp analüüsis põhjalikult Eesti Autorite Ühingu poolt rakendatavaid tasu määrasid ja välisriikide ühingute poolt rakendatavaid tasu määrasid. Töögrupi töö tulemusel valmisid valdkondlikud ettepanekud tasu määrade osas. Olulistemas valdkondades kaasati läbirääkimistesse Eesti Hotellide ja Restoranide Liit ning Eesti Kaupmeeste Liit ning tasu määrad kinnitati mitmepoolselt. Lisaks tehti läbirääkimiste ettepanekud mitmetele teistele organisatsioonidel, kes erinevatel põhjustel ei olnud edasistest läbirääkimistest huvitatud (Eesti Linnad Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Tallinna Väike- ja Keskmiste Kaupmeeste Liit, Viljandimaa Kaupmeste Selts jne).

Mitmetes spordiga seotud valdkondades (nt. jalgpall, käsipall) on mitmepoolsed lepingud sõlminud erialaliit (Eesti Jalgpalli Liit, Eesti Käsipalliliit) ja lepinguga on hõlmatud nende liikmete poolt läbiviidavad tegevused, mis seonduvad muusika kasutamisega (nt. võistlused). Tantsutreeningute valdkonnas sellist erialaliitu ei ole olnud, kes oleks avaldanud soovi ühe lepingu alusel maksta tasu kõikide oma liikmete poolt teostatava muusika kasutamise eest. Spordi valdkonnas muusika kasutamisega seonduvaid tingimusi oleme tutvustanud ja arutanud nii Eesti Olümpiakomitee poolt korraldatud seminaridel kui ka Eesti Tantsuõpetajate Liidu, Eesti Võimlemisliidu või Eesti Cheerleadingu Liidu poolt korraldatud seminaridel.

EEL on oma vastuses MTÜ-le Urban Style selgitanud, milliste põhimõtete alusel on kujundatud valdkondlikud litsentsitasu määrad ning samad põhimõtted laienevad ka üksikutele tegevusvaldkondadele (nt. tantsukoolid). EEL on vaide esitajaga olnud tihedas suhtluses alates

[8] Eesti Interpreetide Liidu põhikiri punkt 1.3.6 https://interpreet.ee/iwp/wp-content/uploads/2016/12/EILp%c3%b5hikiri.pdf

[9] Eesti Näitlejate Liidu põhikirja punkt 2.4.4 https://www.enliit.ee/naitlejate-liidu-pohikiri

[10] Muusika platvorm Spotify hinnangul on nende platvormile fonogramme lisanud üle 8 miljoni artisti. Iga artisti salvestustega võib olla seotud üks või mitukümmend esitajat. Link (vt. Your Questions, Answered): https://loudandclear.byspotify.com/?question=question-4

2014. aastast peale, mil neile esitati lepingu sõlmimise ettepanek tantsutreeningutel kasutatud fonogrammide eest tasu maksmiseks koos kehtivate tasu määradega. Vastustaja ei seadnud kahtluse alla tasu määrade asjakohasust kuid oli seisukohal, et AutÕS-is sätestatud vaba kasutuse reeglite alusel puudub neil kohustus vastavat tasu maksta.

5. EEL-i poolt rakendatavad litsentsitasu määrad on avalikult kättesaadavad EEL-i veebilehel http://www.eel.ee/et/muusika-kasutajad/litsentsitasu-maarad/. Juhatuse otsused, millega kinnitati litsentsitasu määrad, ega ka teised juhatuse otsused ei ole avalikud. Juhatuse otsused võivad sisaldada kolmandate isikute andmeid, mida on EEL-ile edastatud, EEL-i seisukohti läbirääkimistel, otsuseid isikutele määratud (sotsiaal)toetuste kohta ja muid andmeid, mida EEL oma tegevuse läbiviimiseks ei saa üldsusega jagada. Juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon leiab, et see vaide esitajale tuleks edastada juhatuse otsuse väljavõte, millega on kinnitatud spordi valdkonna tasu määrad, on EEL valmis seda tegema.
6. EEL on seisukohal, et majandusaasta aruannetes esitatud andmed on piisavalt detailsed, et nende põhjal saada ülevaade EEL-i poolt teose esitajatele kogutud ja välja makstud tasudest. EEL-ile oli teabe nõude esitajale vastuse esitamise ajal teada, et teabenõude esitaja on põhjalikult kursis EEL-i majandusaasta aruannete sisuga ja seetõttu puudus vajadus vastavad aruanded teabenõude esitajale täiendavalt esitada. EEL-i majandusaasta aruanded on tasuta kättesaadavad ettevõtjaportaalis. Toome siinkohal välja majandusaasta aruannetes sisalduva info kogutud ja välja makstud esitajatasude kohta. Lisaks on esitajatasude osas tehtud eraldised (väljamaksmisele kuuluv tasu):

Esitajatasu eurodes:	*Väljamaksed esitajatele eurodes*
2021 - 906 429	*2021 - 732 796*
2020 - 989 945	*2020 - 855 120*
2019 - 586 073	*2019 - 428 898*
2018 - 550 936	*2018 - 448 638*
2017 - 582 493	*2017 - 341 548*

Andmed: EEL majandusaasta aruanded

Fonogrammitootjatele EEL tasusid ei maksa, seda teeb MTÜ Eesti Fonogrammitootjate Ühing

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Avalikud ülesanded

Avaliku ülesande definitsiooni seaduses ei ole, kuid kohtupraktikast ja õiguskirjandusest tuleneb, et avalikud ülesanded on vahetult seadusega või seaduse alusel riigile, omavalitsusele või muule avalik-õiguslikule juriidilisele isikule pandud ülesanded, või ülesanded, mis on tõlgendamise teel vastavast õigusnormist tuletatud (3-3-4-1-10).

Riigikohus on andnud avaliku teabe seaduse rakendamise seisukohalt avaliku teenuse mõiste kohta olulise selgituse, öeldes, et avaliku ülesande täitmisega on tegu siis, kui asutus on eraõiguslikule isikule õigusakti või lepinguga andnud volituse või pannud kohustuse. Avalik huvi mingi teenuse olemasolu vastu iseenesest ei muuda veel seda teenust avalikuks ülesandeks. Kui eraisik osutab teenust vabatahtlikult nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, ei täida ta avalikku ülesannet. Avalikuks ülesandeks muutub teenus seega siis, kui seda osutatakse avalik-õigusliku isiku seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks (3-3-1-19-14, p 12).

AvTSi kohaldamise seisukohast on igal juhul oluline, et avalik ülesanne oleks sätestatud seaduses (või tõlgendamise teel seadusest tuletatav) või seaduse alusel antud õigusaktides (AvTS § 3 lg 1). Isegi kui olemuslikult võib riigilt eeldada veel mingite ülesannete täitmist, siis Andmekaitse Inspektsioon ei saa sundida teabevaldajat AvTSi nõudeid täitma, kui ülesannet ei saa isegi tõlgendamise teel ühestki õigusaktist tuletada.

EEL teabevaldajana

AvTS § 5 lg 2 sätestab, et eraõiguslikule juriidilisele isikule ja füüsilisele isikule laienevad teabevaldaja kohustused, kui isik täidab seaduse, haldusakti või lepingu alusel avalikke ülesandeid, sh osutab haridus-, tervishoiu-, sotsiaal- võid muid avalikke teenuseid, -teabe osas, mis puudutab nende ülesannete täitmist.

Vaide esitaja on seisukohal, et *EEL täidab Euroopa Liidu õigusest tulenevalt liikmesriigile pandud kohustust tagada esitajatele õiglase tasu maksmine, määrates ainuisikuliselt selle, milline on õiglase tasu suurus, mida teoste esitajatel ja fonogrammitootjatel on AutÕS § 72 lg-st 1 tulenevalt õigus saada.* Andmekaitse Inspektsioon eeltooduga ei nõustu. Kõigepealt ei ole direktiivid otsekohalduvad. Direktiiviga on pandud eelkõige kohustus siseriiklikult reguleerida õigusraamistik, mis kaitseks autoriõiguste omajate õigusi. Kollektiivse esindamise direktiiv on Eesti õigusesse üle võetud autoriõiguse seadusega. Autoriõiguse seadusest ei tulene esindusorganisatsioonidele kohustusi esindada ja koguda kõigi õiguste omajate eest litsentsitasusid. Sellist kohustust ei ole ka riigil. See, kui Euroopa direktiivist tulenevalt on liikmesriigil kohustus vastavat valdkonda reguleerida ei tee see esindusorganisatsiooni teabevaldajaks avaliku teabe seaduse mõistes.

AutÕS § 76 lg 2 sätestab, et kollektiivse esindamise organisatsioon on mittetulundusühing, kes teostab kollektiivselt autoriõigusi või autoriõigusega kaasnevaid õigusi. Õiguste teostamine peab olema selle juriidilise isiku ainuke või peamine eesmärk ning seda juriidilist isikut peavad kontrollima õiguste omajad. Sama paragrahvi lg 1 kohaselt on autoritel, esitajatel, fonogrammitootjatel, televisiooni- ja raadioteenuse osutajatel ning teistel autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omajatel õigus asutada kollektiivse esindamise organisatsioone. Eeltoodust tulenevalt on EEL autoriõiguste omajate poolt asutatud organisatsioon, mis neid esindab. Ehk siis tegemist on esindusorganisatsiooniga tsiviilõiguse mõistes. Lisaks eeltoodule on EEL ka vastuses inspektsiooni järelepärimisele kinnitanud, et ükski riigiasutus ei ole neile pannud halduslepingu ega haldusaktiga mingeid ülesandeid. Eeltoodust tulenevalt tuleb asuda seisukohale, et EEL ei täida avalikke ülesandeid AvTS § 5 lg 2 mõistes ning ei ole seega selles osas ka teabevaldaja.

Vaide esitaja on vaides märkinud ka, et Riigikohus on selgitanud, et avaliku ülesande täitmisega saab mh tegemist olla siis, kui avaliku võimu kandja on eraisiku kaasanud haldusülesande vahetusse täitmisse, jättes eraisikule seejuures ulatusliku otsustusõiguse, mistõttu eraisiku tegevus ei ole pelgalt abistav. Siinkohal juhin vaide esitaja tähelepanu sellele, et sellisel juhul peab olema haldusülesanne kas lepingu või haldusaktiga eraõiguslikule juriidilisele isikule üle antud või eraõiguslik juriidiline isik haldusülesande täitmisse kaastaud. Antud juhul ei ole meile teadaolevalt ükski riigiasutus sõlminud EEL-iga halduslepingut avalikule sektorile pandud ülesannete täitmiseks ega pannud EEL-ile ka haldusaktiga ühtegi avalikku ülesannet, mille eest vastutaks lõppkokkuvõttes riik. Ehk siis riik ei ole EEL kaasanud avaliku ülesande täitmisse. Seega ei ole antud juhul eeltoodud kohtulahendile viitamine asjakohane.

AvTS § 5 lg 3 p 1 kohaselt võrdsustatakse teabevaldajaga ettevõtja, kes on kaubaturul valitsevas seisundis, omab eri või ainuõigust või loomulikku monopoli, teabe osas, mis puudutab kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi. Kuigi on küsitav, kas EELi saab pidada monopoliks, siis isegi juhul kui pidada EEL monopoolseks ettevõtteks, kes omab turgu valitsevat seisundit, ei tähenda see seda, et EEL oleks teabevaldajaks kogu tema valduses oleva teabe osas. Sellisel juhul oleks EEL teabevaldajaks ainult teabe osas, mis puudutab teenuse pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi. Vastav teave on avalikustatud ka EEL-i veebilehel http://www.eel.ee/et/muusika-kasutajad/litsentsitasu-maarad/, mille juurde on EEL vaide esitajat ka juhatanud. Muus osas EEL avaliku teabe seaduse mõistes teabevaldajaks ei ole. Siinkohal pean vajalikuks ka märkida, et see, kas EEL on kohustatud oma tegevuseks

mingeid lube hankima või hindu kooskõlastama, selle üle järelevalve teostamine ei ole Andmekaitse Inspektsiooni pädevuses.

Lisaks pean vajalikuks vaide esitajale selgitada, et kuna litsentsitasude kogumiseks sõlmitakse muusika kasutajaga litsentsileping, millisel juhul on tegemist võlaõigusliku suhtega, milles lepitakse kokku ka tasud, siis on vaide esitajal ilmselt õigus küsida ka selgitusi tasude kujunemise kohta, kuid sellisel juhul on tegemist lepingueelsete kokkulepete/läbirääkimistega, mitte avaliku teabe seaduse alusel teabe küsimisega. Seega ei saa inspektsioon kohustada EEL-i ka vastavat teavet väljastama.

Teabenõude täitmine

12.09.2022 teabenõudes palus vaide esitaja esitada alljärgneva teabe.

1) *Millistest asjaoludest lähtuvalt üldiselt on kujunenud valdkondlikud litsentsitasu määrad?;*
2) *Millistest asjaoludest lähtuvalt on määratud litsentsitasud valdkonnas „tantsukoolid“;*
3) *Millis(t)e otsustega on kehtestatud valdkondlikud litsentsitasumäärad (palun edastada otsused);*
4) *Kas litsentsitasu määrad on Konkurentsiametiga kooskõlastatud?;*
5) *Kui palju on viimase viie aasta jooksul litsentsitasusid Mittetulundusühingule Eesti Esitajate Liit laekunud ning kui suures osas on edasimakseid tehtud teoste esitajatele ja fonogrammitootjatele?*

AvTS § 3 lg 1 kohaselt on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on loodud või saadud avalikke ülesandeid täites. Seega saab teabenõude korral eelkõige küsida olemasolevatest dokumentidest koopiaid ja väljavõtteid. Kui aga teabenõudele vastamine eeldab selgituste andmist, milleks tuleb alles dokument/vastus koostada, siis selline teabenõue loetakse selgitustaotluseks (AvTS § 23 lg 2 p 5) ning sellele vastatakse vastavalt märgukirjale ja selgitustaotlustele vastamise seaduses sätestatud korras. Märgukirjale ja selgitustaotlustele vastamise seaduse üle Andmekaitse Inspektsioon järelevalvet ei teosta.

Vaide esitaja on oma nn teabenõudes küsinud EEL-lt peamiselt selgitusi, millisel juhul ei ole tegemist teabenõudega avaliku teabe seaduse mõttes. Teabenõudena saab käsitleda ainult vaide esitaja pöördumise punkti 3, milles vaide esitaja soovis otsuseid, millega on kehtestatud valdkondlikud litsentsitasumäärad. Kuna aga EEL ei ole selles osas teabevaldajaks, siis ei saa inspektsioon kohustada EEL-i vaide esitaja poolt soovitud otsus(t)eid väljastama. Siiski soovitame EEL-i kui lepingu osapoolel võimalusel vaide esitajale väljastada väljavõtted otsustest, millega on litsentsitasumäärad kinnitatud, kuna see puudutab võlaõiguslikku lepingu sõlmimist.

Mis aga puudutab litsentsitasude laekumist ning edasimaksete teostamist esitajatele, siis see on kajastatud ka käesolevas vaideotsuses EEL-i selgituste all, kuigi tegemist on avalikustatud teabega. Eeltoodust tulenevalt, kuna EEL ei ole AvTS § 5 lg 2 mõistes teabevaldaja ning teave teenuse pakkumise tingimuste ja hindade kohta on avalikustatud EEL-i veebilehel, siis jääb vaie rahuldamata. Lisaks ei ole ka vaide esitaja nn teabenõude punktide 1, 2, 4 ja 5 puhul tegemist teabenõudega avaliku teabe seaduse mõistes.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson
jurist
peadirektori volitusel